

Abstrakt:

REITINGEROVÁ, G., Otázka prvotin a prvorozenectví ve Starém zákoně – to, co patří Hospodinu. Praha 2020. Diplomová práce

Karlova univerzita v Praze. Husitská teologická fakulta. Katedra biblistiky a judaistiky. Vedoucí práce ThDr. Eva Vymětalová Hrabáková, ThD.

Tato práce zpracovává otázku prvotin a prvorozenství a její pojetí ve starozákonní době. Kladla si za cíl popsat, objasnit a pochopit starozákonní praxi obětování prvotin z obilí a plodin, ale také prvotin z dobytka a zvířat, stejně jako zasvěcování prvorozených synů Izraele Hospodinu. Ke zpracování tématu je v práci využívána metoda reflexe a syntéza tématu z primární i sekundární literatury, exegeze vybraných textů Tanachu se zohledněním širšího společenského kontextu starozákonní doby.

Práce má tři základní části: ve své první části se zabývá otázkou odevzdávání prvotin z úrody země během hlavních starozákonních slavností lidem Izraele Hospodinu, analyzuje otázku obětí prvotin z dobytka, starozákonní příběh obětí prvotin ze stáda Ábela, věnuje se oběti velikonočního beránka a ušetření prvorozených Izraele při jejich vyvedení Hospodinem z Egypta a exegeticky rozebírá Boží nařízení z Ex 13, 11-16, o nakládání s prvotinami a prvorozenými. Druhá část se zabývá otázkou prvorozenectví, práv a povinností prvorozených synů ve starozákonní době, kmenem lévijců jako prvorozených synů Izraele a na celém Izraelem jako Hospodinovým prvorozeným a otázce lidské oběti ve starozákonní době, dále exegeticky analyzuje otcovské požehnání prvorozenému synu z Gn 27, 26-30.

Práce dochází k důležitému poznatku, že celá starozákonní praxe odevzdávání prvotin a zasvěcování prvorozených Hospodinu pramení ze smlouvy, lépe řečeno ze vztahu, uzavřeného mezi Hospodinem a jeho vyvoleným lidem v souvislosti s jeho vyvedením Bohem z Egypta. Hospodin svůj lid ochraňuje a dává mu dostatek plodů a dostatek synů, lid mu za tuto přízeň děkuje a projevuje svou vděčnost tím, že mu odevzdává prvotiny z plodů a zasvěcuje mu své prvorozené syny. Jedná se přitom o zcela exkluzivní vztah, přirovnávaný teologicky k manželství nebo synovství. Lze ho popsat jako přijímání a dávání – lid Izraele přijímá Hospodinovu ochranu, milost a štědrost a za to Hospodinu odevzdává to nejlepší, co má a co mu Bůh poskytl – prvotiny své síly a své úrody jako poděkování za jeho štědrost a milost. Tyto oběti, předložené lidem Izraele, pak Hospodin přijímá. Tento oboustranný vztah Hospodina a jeho vyvoleného lidu, zpečetěný smlouvou uzavřenou po vyvedení lidu Izraele Hospodinem z Egypta na poušti, jak popisuje závěrečná - třetí část této práce, lze chápat jako základ celého Tanachu. Na jedné straně milující Bůh jako Otec, na druhé straně jeho vyvolený, často chybující syn, lid Izraele, potřebující Otcovu pomoc. Jedná se přitom o vztah velmi osobní, kdy Hospodin bytuje mezi svým lidem, stále ho provází na jeho cestě napříč místem i časem. Je to vztah k celé komunitě věřících, ale také k jejímu každému členu. Tento vztah je přitom vnitřně vyjadřován osobním vztahem vyznavače k Hospodinu, navenek pak výše popsanou kultickou praxí odevzdávání prvotin a zasvěcováním prvorozených synů Bohu, od kterého se vyznavači na druhou stranu dostává milosti, štědrosti a ochrany života.

Práce dochází k závěru, že právě v kontextu tohoto jedinečného vztahu/ smlouvy mezi Hospodinem a vyvoleným lidem, uzavřeného po události vyvedení izraelského lidu souženého faraonem v Egyptě Hospodinovým zásahem, lze dobře pochopit starozákonní praxi obětování prvotin z úrody a dobytka a zasvěcování prvorozených synů Izraelem Hospodinu. Tuto praxi je totiž nutno vidět jako součást celého výše uvedeného dialogického vztahu: Hospodin dává, lid přijímá – lid odevzdává, Hospodin přijímá. Na základě tohoto dialogického vztahu mezi lidem Izraele a Hospodinem by tak bylo možné dále zkoumat i další aspekty jednání starozákonního lidu v Tanachu, nejenom touto prací sledovanou praxí obětování prvotin a zasvěcení prvorozených synů Hospodinu.